

LÄNSSTYRELSEN
ÄLVSBORGS LÄN
Naturvårdsenh
Thorbjörn Schafferer
Tel 0521/701 95

BESLUT
1990-05-28

231-1374-90
83-206

Enligt sändlista

Kopia till

Pärmen

Enligt sändlista

Bildande av naturreservatet Mölarp

Uppgifter om naturreservatet

Benämning:	Naturreservatet Mölarp
Kommun:	Borås
Socknar:	Fristad och Gingri
Läge:	Strax sydöst om Fristad, invid länsväg 42.
Kartblad:	Ekonomisk karta 7C:25, Fristad (skata 1:20 000)
Gränser:	Innerkanten av den på bifogade karta (bilaga 1) angivna gränslinjen.
Fastigheter och ägare:	<u>Fristads Prästgård 1:1, Mölarp 1:1, S</u> Fristads pastorat, <u>Hovalida 1:1</u> , Barbro Bergengren, Johan Bergengren, Måns Bergengren, Ulla Bergengren, Annika Elofsson, Rolf Elofsson.
Naturvårdsförvaltare:	Stiftelsen för Västsvenska Fritidsområden.
Areal:	47 hektar. (Skog 36 ha, åker 2 ha, äng 4 ha, vatten 5 ha).

Beskrivning av området

Landskapet sydost om Fristad rymmer många värdefulla partier. Viskan flyter här genom en bred dalgång för att längre västerut bilda flera forsar och fall på sin väg ned mot Öresjö. Vid Mölarp grenar sig ån i två armar som omger en ca 8 hektar stor holme, Mölarps ö. Terrängen söderut karakteriseras av drumlinen vid Gingri som övertäckas av ett flertal tappningsrännor från "Toarpsissjön". Ett par av dessa ingår i naturreservatet Kröcklingshage, bildat 1962. Hela landskapet mellan Mölarp och Gingri är mycket tilltalande med hagar, ängar och lövskogar samt imponerande geologiska formationer. Det utgör område av riksintresse för naturvården.

Det nu aktuella naturreservatet utgörs av Mölarps ö med närmaste omgivning. Förutom ön ingår Viskans vattenmiljöer och sumplövskogar samt skogsområdet mellan Trolltjärn och Krökeslund.

Mölarps ö är i södra delen bevuxen med barrdominerad skog. I övrigt har ön under en längre tid hävdats med bete. Under de senaste åren har dock lieslåttern återupptagits i öns norra del. Ängen har en artrik torrbacksflora med arter som ängsvide, backruta, vårfingerört, gullviva, backsippa och den märkliga silvertisteln. Nordligaste delen av ön är bevuxen med lövskog av fr.a. al, björk och ask och flera buskarter. Floran är rik och

domineras av skogsbingel. Storrams uppträder här rikligt. Vissa delar av ön överströmmas regelbundet vid högvattenflöden.

Viskan bildar i Mölarpsområdet flera forssträckor. Här förekommer goda stammar av flodkräfta och öring. Fågel-livet är rikt med t ex forsärla och strömstare. Växtligheten längs ån är rik och karakteristisk för måttligt näringsrika vattendrag.

I naturreservatet finns flera fornlämningar, bl a offerkälla, gravfält och hällkista. Mölarps kvarn är nyligen restaurerad, till stor del genom ideellt arbete. I södra delen av reservatet finns en vacker stenvalvsbro, numer ej utnyttjad för trafik.

Mölarps ö är ett naturligt utflyktsmål för dem som besöker Mölarps nyrestaurerade kvarn. Vandringsleden genom Gingri lider passerar intill Mölarps ö och det går flera stigar över till naturreservatet Kröcklings hage med anslutning till elljusspåret och till fornlämningarna vid Örebro.

Ärendets beredning

Området mellan Mölarp och Gingri uppmärksammades tidigt i naturvårdssammanhang. Kröcklings hage inköptes av Naturskyddssällskapet i Borås redan 1939 och blev naturreservat 1962. Mölarps ö med närmaste omgivning förordnades år 1971 som landskapsskyddsområde med förbud mot att utan länsstyrelsens tillstånd utföra vissa arbetsföretag. I länets naturvårdsplan från år 1974 föreslås Mölarpsområdet bli naturreservat. Även i den kommunala planeringen har miljöerna mellan Mölarp och Gingri uppmärksammats. I markdispositionsplanen för Borås kommun, antagen 1983, föreslås en utvidgning åt norr av det befintliga naturreservatet Kröcklings hage.

Efter samråd med länsstyrelsen beslutade kommunen i juni 1985 att tillsätta en arbetsgrupp med uppgift att lämna förslag till förbättrat skydd för naturmiljöerna utmed Viskan i anslutning till Mölarps ö. Naturskyddsföreningen, västkuststiftelsen, kommunen och länsstyrelsen har varit representerade. Vattenfall Väst, Viskans Kraft, kommunens gatukontor och Fristads hembygdsförening har vid olika tillfällen informerat i arbetsgruppen. I särskilda frågor har gruppen haft kontakt med bl a vägverket, lantmäteriet, fiskerikonsulenten och länsantikvarien.

I avvaktan på beslut om utökat skydd för området förordnade länsstyrelsen den 5 december 1986 om vissa tillfälliga (dispensabla) förbud för en större del av området mellan Mölarp och Gingri. Förbuden avsåg bl a vattenavledning, vissa markarbeten och skogsavverkning och gällde till den 1 december 1989.

Kommunfullmäktige beslutade den 16 juni 1988 att hemställa hos länsstyrelsen om reservatsbildning i enlighet med arbetsgruppens förslag.

Statens naturvårdsverk har, med vissa påpekanden, tillstyrkt. Ägarna till fastigheten Hovalida 1:1 har inte haft något att erinra. Vägverket har föreslagit vissa gränsändringar med anledning av en eventuell, framtida omläggning av väg 42. Yttranden har vidare inkommit från lantbruksnämnden, skogsvårdsstyrelsen, televerket, fiskenämnden, länsmuseum och Fristads hembygdsförening, vilka inte haft något att erinra mot reservatsbildningen. Synpunkter har även lämnats av Viskans Kraft AB.

Beträffande pastoratets mark, dvs större delen av reservatsområdet, har avtal träffats om

försäljning till Västkoststiftelsen.

Områdets behov av skydd

Mölarpsområdet har stora värden ur bl a följande aspekter:

- limnologi: Viskans biologiskt intressanta vattenmiljöer och värdefulla hydrologi med forsar, översilning m m.
- botanik: Rika ängsmarker och lövskogsmiljöer.
- geologi: Naturreservatet utgör terminalområde för några av tappningsrännorna. Trolltjärn utgör ett s k kolkbäcken.
- kulturhistoria: Förutom ett flertal fornlämningar finns här den restaurerade kvarnen och den välbevarade ängsmarken på Mölarps ö.
- friluftsliv: Mölarpsområdet och det intilliggande Kröklings hage är ett av kommunens mer välbesökta naturområden.

Förutsättningar för att områdets värden för naturvård skall bestå är att Viskans åfåror och forsar bevaras och att vattenkvaliteten ej försämras. Även den hydrologiska regimen med högvattenflöden resp. god tillrinning sommartid är av stor betydelse. Såväl de kulturhistoriska miljöerna som odlingsmarkerna i området kräver kontinuerlig skötsel.

Vattenkraftutbyggnad, ökad reglering av källsjön Tolken, rationellt skogsbruk, täktverksamhet, väg- och ledningsdragning är exempel på arbetsföretag som kan påverka områdets naturvärde negativt.

Under senare år har området berörts av flera arbetsföretag som kommit i konflikt med bevarandebestånderna. Betydande skogsavverkningar har skett inom landskapsskyddsområdet. År 1982 aktualiserades en större kraftverksutbyggnad som skulle ha påverkat hela området mellan Mölarp och Gingri. Marginella delar av naturreservatet berörs för närvarande av två vattenföretag: utbyggnad för kraftproduktion vid Gingri resp. Kröklings kvarn.

Länsstyrelsens beslut

Det beskrivna området som avgränsas med innerkanten av en streckad linje på bifogad karta (bilaga 1) bör av skäl som ovan nämnts särskilt skyddas på grund av sin betydelse för kännedomen om landets natur. Länsstyrelsen förklarar därför med stöd av 7 § naturvårdslagen (1964:822, omtryckt 1974:1025) området som naturreservat.

Naturreservatets namn skall vara naturreservatet Mölarp.

Ändamålet med naturreservatet skall vara att bevara områdets limnologiska, biologiska och kulturhistoriska värden, att göra området tillgängligt för friluftsliv och att hålla de vårdkrävande miljöerna i hävd.

Föreskrifter för naturreservatet

För att trygga ändamålet med naturreservatet förordnar länsstyrelsen med stöd av 8-10 §§ naturvårdslagen och 9-10 §§ naturvårdsförordningen (1976:484) att följande föreskrifter samt bestämmelser om naturvårdsförvaltningen skal gälla.

A. Föreskrifter med stöd av 8 § naturvårdslagen om inskränkningar i rätten att förfoga över fastigheter inom naturreservatet

Utöver vad som eljest gäller är det förbjudet att

1. uppföra helt ny byggnad;
2. anlägga väg, parkeringsplats eller bro;
3. uppföra mast, antenn eller liknande anordning;
4. anlägga luft- eller markledning;
5. anordna upplag annat än tillfälligt för skötseln av området;
6. bedriva täkt av berg, sten, grus, sand, silt, lera, torv eller matjord;
7. spränga, schakta, muddra, utfylla eller tippa;
8. använda kemiskt bekämpningsmedel;
9. tillföra gödselmedel;
10. avverka skog;
11. skogsodla åker, betesmark eller slåtteräng,

Vidare är det förbjudet att utan länsstyrelsens tillstånd

12. jaga annat än älg.

Åtgärder enligt bifogade (bilaga 4) fastställda skötselplan får dock utföras utan hinder av föreskrifterna A2, A5 och A6. Föreskrifterna gäller ej tomtmark eller motsvarande.

B. Föreskrifter med stöd av 9 § naturvårdslagen om skyldighet att tåla visst intrång

Markägare och innehavare av särskild rätt till marken förpliktas tåla att följande anordningar utförs och åtgärder vidtas för att tillgodose ändamålet med naturreservatet, nämligen

1. gränsmärkning av och upplysning om naturreservatet i enlighet med bifogade skötselplan;
2. uppförande och underhåll av parkeringsplatser, stigar och leder samt rastplatser m m, allt i enlighet med bifogade skötselplan;
3. skötsel av skog, hagmark, slåtteräng och åkermark i enlighet med bifogade skötselplan.

C. Föreskrifter med stöd av 10 § naturvårdslagen om vad allmänheten har att iaktta inom naturreservatet

Utöver vad som eljest gäller är det förbjudet att

1. framföra motordrivet fordon;
2. rida;
3. medföra okopplad hund;
4. göra upp eld annat än på av naturvårdsförvaltaren anvisad plats;
5. anordna motortävling, skyttetävling eller orienterings tävling;
6. plocka eller gräva upp växter.

Punkt C1 - C4 gäller ej för särskilt anvisade och iordningställda platser inom

naturreservatet.

D. Föreskrifter med stöd av 9 § naturvårdsförordningen rörande naturvårdsförvaltningen av naturreservatet

1. Stiftelsen för Västsvenska Fritidsområden skall vara naturvårds förvaltare.
2. Länsstyrelsen meddelar föreskrifter om naturvårdsförvaltningen genom att fastställa bifogade skötselplan (bilaga 4).

Enligt 37 och 38 §§ naturvårdslagen gäller bland annat att den som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot föreskrift som meddelats enligt 8 eller 10 § samma lag kan dömas till böter eller fängelse i högst sex månader och förpliktas ersätta kostnad som föranleds av gärningen.

Har någon vidtagit åtgärd i strid mot meddelad föreskrift, kan länsstyrelsen enligt 39 § naturvårdslagen vid vite förelägga honom att rätta vad olovligen skett. Länsstyrelsen har vidare möjlighet att hos tingsrätten få handräckning för att åstadkomma rättelse.

Hur man överklagar, se bilaga (formulär 2).

Beslut i ärendet har fattats av länsstyrelsens styrelse. I styrelsens beslut har deltagit landshövdingen samt ledamöterna Arne Bengtsson, Mauritz Björnberg, Ulla Carlsson, Gunnar Engqvist, Gunnar Högborn, Ingvar Karlsson, Elisabeth Nygren, Per-Åke Olsson, Lars-Gerhard Westerberg, Jan Öhman samt suppleanterna Lars-Olof Karlsson och Ragnar Svenberg. I den slutliga handläggningen har deltagit länsrådet Åkerlund samt avdelningsdirektören Schafferer, föredragande, t f miljövårdsdirektören Enander, miljövårdsenheten, länsassessorn Josefson, juridiska enheten, länsarkitekten Holmén, planenheten, länsantikvarien Åkerström, kulturmiljöenheten och t f överlantmätare Dalbert, lantmäterienheten.

Göte Fridh

Thorbjörn Schafferer

Bilagor:

1. Beslutskarta
2. Sändlista
3. Besvärshänvisning
4. Skötselplan